

Sagnet om Uffe hin Spage.

Af **Gudmund Schütte.**

Det oprindelig engelske Sagn om Uffe hin Spage, som i sin ældste Form kendes gennem Kvadet »Widsith«, er i nyere Tid udnyttet paa forskellig Maade gennem Gendigtninger. Paa dansk Side i Grundtvigs Vise, Fru Hansigne Lorenzens »Grænsens Sang« og Primdahls Opera, paa tysk Side i Fru Ingeborg Andresens Festsplil »Offa«, hvor Handlingen forresten er forfalsket, idet Offa tænkes at kæmpe mod Danekongen Alewih, hvad der intetsonhelst staar om i Urkvadet, der angiver de tyske Svaber som hans Modstandere.

Det forekommer mig, at der burde gøres Forsøg paa at naa tilbage fra Saxes latinske Gengivelse til den danske Urtext, paa samme Maade, som Axel Olrik har gjort det ved sin Gendigtning af »Bjarkemaal«. Først nogle Ord om Situationen.

Det ældste Trin af den danske Overlevering kan skimtes deri, at Sagnet lader Uffe efterfølges af sin »Søn« Dan. Her har vi endnu et dunkelt Minde om, at Anglerne som Herrer i Sønderjylland afløses af Danerne.

Men det har været glemt eller ikke forstaaet af den Fortæller eller Digter, der har bragt Sagnet i den hos Saxe foreliggende, endelige Form. Hos ham er ifølge Arkivar Ellekildes Mening det gamle Stof blevet brugt som Ramme om en Handling, der egentlig fremstiller aktuelle Tildragelser fra 10de Aarhundrede.

Anglerne er altsaa annekterede som Danskere, og den førdanske Urtid er forsvunden. Deres Rigssæde er fra Angel flyttet til Jelling, som var Danmarks vigtigste Kongsgaard i 10. Aarhundrede, endnu kendelig for os gennem sine mægtige Kongshøje og Runestene. Og Vermund og Uffe er kun Masker for Gorm den Gamle og Harald Blaatand.

Sammensmeltningen kan være lettet af den Omstændighed, at Vermund allerede i »Beowulf« — synes at optræde med Navneformen *Garmund*, der nærmer sig stærkt til Gorm. Vermund er gammel, bærer i nordisk Overlevering Tilnavnet »den vise«, hvad der forudsætter høj Alder; det passer jo godt nok til Gorms Tilnavn »den Gamle«. Iøvrigt tillægges der Vermund en vis Uvirksomhed, Passivitet; han har nedgravet sit ypperlige Slagsværd Skrep af Mistillid til Sønnen Uffes Evne til at svinge det. Hermed kan sammenholdes, at Gorm i Sagnet hos Sven Aggesøn kaldes »den løge«, dvs. »den lade«. Yderligere er Vermund affældig og blind; her tænker Digteren sikkert paa et almindensk Nationaltræk, den blinde Sorgløshed overfor Farer fra Udlandet. »O Danmark, paa Rænker du aldrig dig forstod!«

Sønnen Uffe fremstilles som kæmpestærk, men dvask og næsten stum. Vi mindes her et lignende Motiv i en anden dansk Gendigtning af engelsk Urdigtning, nemlig den Dvaskhed, der tillægges Tyskertrællen Kong Ingild og revses i en Tordentale af Kæmpen Starkad; denne Tordentales danske Udgave har Axel Olrik netop tydet som møntet paa Harald Blaatand. Men Uffe ejer Evnen til i elvte Time at vaagne til Daad. Og dét, mener Ellekilde, sigter til Harald Blaatand, der kraftig sikrede Rigets Sydgrænse ved at nedkæmpe den svenske Indvandrer Gnupas Rige og saaledes stolt kunde sige paa Jellingstenen om sig selv, at han »vandt alt Danmark«. Iøvrigt kan Uffes Opvaagnen i elvte Time ogsaa tages som et Billede paa almindensk Art: »Kommer vi ikke idag, saa kommer vi imorgen; en skal aldrig gøre idag, hvad en kan opsætte til imorgen«.

Vermunds Udraab om Uffes Sværds slag: »Der hørte jeg anden Gang Skrep!« er for os blevet et staaende billedligt Udtryk for kraftigt Svar paa Tiltale. Uffe har jo allerede i sit Svar til Saxerne givet Exempel derpaa. Ordet »Der klang Skrep!« udtrykker for os nu et Svar, der ikke blot er kraftigt,

men ogsaa fuldt af hvast Vid, saaledes som netop det sønderjydske Lune i vore Dage ytrer sig.*)

Saxernes Sendemænd optræder stortalende, udæskende og sabelraslende og vil samtidig have deres Ultimatum opfattet som maadeholdent. Her har vi den tydelige Genklang af Danmarks Sammenstød med den tyske Stormagt paa Harald Blaatands Tid, men forresten ogsaa foregribende velkendte altyske Klange fra vor egen Tid. Sagnet er i digterisk Form, hvad der i vore Dage vilde have formet sig som en polemisk Dagblads-Leder mod tysk imperialistisk Politik.

Alt ialt er Sagnets Sindbilledsprog dybt og malende.

Desværre har vi Uffesagnet nu kun paa Latin. Men det forekommer mig dog, at jeg gennem Saxes Text kan høre det danske Oldkvad klinge. Han er her knap saa vidtløftig snakkesalig som mange Steder ellers, og Fortællingens Meningsafsnit former sig ofte saaledes, at de kunde tænkes gengivet i ottelinjede Strofer. Ogsaa kan Stavrimene mangan Gang skimtes tydeligt nok. Derfor har jeg i Olriks Fodspor vovet at gøre Forsøget paa at skabe en dansk Gendigtning. Jeg syntes, det var Synd, at vi skulde nøjes med Saxes kedelige latinske Pyntestil. Den islandske Sagnkender, Bibliotekar Dr. phil. Sigfus Blöndal, hvem jeg har forelagt mit Forsøg, har ialfald ikke stillet sig helt afvisende. Nu faar Læseren selv dømme; han bør tage mit Produkt med rimelig Overbærenhed i Ihukommelse af det gamle Ord, at »Skam faa den, der byder bedre, end han har«.

Hermed gaar vi over til Genfremstillingen. Jeg sætter den latinske Texts tilsvarende Linjer jævnsides, saa man kan se, at jeg i Virkeligheden ofte næsten ordret holder mig til Forbilledet.

Da Øjuene Vermund
af Ælde svigted,
Saxlands Konge
sendte ham Bud:

Cumque Wermundus
ætatis vitio oculis orbaretur.
Saxoniae rex
ei per legatos mandat,

*) Jfr. Svend Thorsens Samling »Lunets Sønner«, 1937.

»Lad du mig raade
for Riget, du har,
som du udover
Alders Maal holder,

regnum, quod præter ætatis
debitum teneat,
sibi procurandum committat,
(quod præter
ætatis debitum teneat).

Ej bør for længe
i Land du sidde
og holde gridsk
og graadig ved Vældet,
saa Land ligger blot
uden Lov og Orden
og savner Vaaben
til Værn for sig.

ne nimis longa
imperii aviditate
patriam
legibus
armisque deficiat.

Kan man kalde
Konge den Mand,
hvem Alderdommen
Aanden svækker,
og Blindhed Øjnene
ødelægger
med ynkelige
Ørheds Taage?

Qualiter
regem censori posse,
cui senectus
animum,
cæcitas oculum
(fuscaverit)
caliginis
horrore fuscaverit?

Men hvis du det nægter
og siger Nej,
har du vel en Søn
at sætte mod min,
som æsket vover
at yppe Holmgang.
Sejrherrn raade
for Riget skal.

Quod si abnuat,
filiumque habeat,
qui cum suo
ex provocatione
confligere audeat,
victorem
regno potiri permittat.

Men vil du ej dette,
vide du skal:
da Vaabendyst vanker,
ej Venneraad,
saa at du nu
af Nøden tvungen
yde maa,
hvad du afslaar her!«

Si neutrum probat,
(cognoscat),
armis secum,
non monitis agendum cognoscat,
ut tandem
invitus
præbeat,
quod ultroneus exhibere con-
temnat.

Vermund saare
sukke maatte:

Ad hæc Wermundus altioribus
suspiriis fractus:

»Haan du ikke
min høje Alder!
Skønt ussel af Ælde
som uag jeg dog
var ikke slap
og sen til Strid.

Hettere maa jeg
revse Saxkongen
for Utaalmod,
at han ej kan bie
paa Oldingens Afgang
og arve den døde,
men river den levende
Riget fra.

Dog, at saa afsindig
ej jeg skal kaldes,
at jeg min fædrene
Friheds Hæder
mod udlandsk Trældom
ønsker at sælge,
vil med egen Haand
jeg Æskningen følge«.

Saxernes Sendemænd
svared paa dette:
»Vi veed til fulde
om vores Konge,
at han nægter
til Nar at blive
ved blodig Kamp
mod en Blindebuk.

Le maatte man ad
det Latterskue.
Haan, men ej Hæder
den Holmgang var.
Det bedre var,

impudentius se
ætatis exprobratione lacerari
respondit,
quem non ideo huc infelicitatis
senectus
provexerit,
quod (iuventam)
pugnæ parcus timidius iuven-
tam exegerit.

Iustius autem
Saxoniae regi (notam afferri
posse)
impatientiæ notam afferri posse,
quem potius
senis fatum opperiri
(defuncto succedere
quam vivum spoliare)
quam imperium poscere decu-
isset, quod aliquanto præstet
defuncto succedere quam
vivum spoliare.

Se tamen, ne tamquam delirus

prisæ
libertatis titulos
externo videatur mancipare
dominio (mancipare),
propria manu
provocationi pariturum.

Ad hæc legati
scire se inquit:
(scire se),
regem suum
(perhorrere)
conserendæ cum cæco manus
ludibrium perhorrere,
(cum cæco).

quod tam ridiculum decernendi
genus
rubori quam honestati
(decernendi genus) propin-
quius habeatur.

at I begge to
lod Sønnerne raade
for Sagens Udfald.

Danerne stode
stumme alle.
Ingen vidste
et Ord at svare.

....
....
....
....

Da tog Uffe
til Orde brat.
Han var ogsaa med
mellem de andre;
bad sin Fader om Lov
til frit at svare.
Det var, som en maalløs
fik Mæle med et.

Vermund vilde
vide og spurgte:
hvem der æsked
Ordet at føre.
Da sagde Mænd
og svarede ham:
»Det er jo Uffe,
der æsker det«.

Da Mænd ham svared,
mælede han:
»Ej nok er det,
at Udenlandske
min ilde Lykke
og Uførhed haaner!
Skal egne mig saare
med smædende Tale?«

Men Svendene
svore alle.

Aptius vero
per utriusque
pignus et sanguinem amborum
negotio consuli.

Ad hæc obstupefactis Danis
subitaque responsi ignorantia
perculsis,

Uffo,
qui forte cum ceteris
aderat,
responsionis a patre
licentiam flagitabat,
subitoque velut ex muto
vocalis evasit.

Cumque Wermundus
(inquireret),
quisnam talem a se loquendi
copiam postulare, inquireret,

ab Uffone
rogari dixissent,

(cumque ministri
dixissent),
satis esse perhibuit,
ut (alienorum fastus)
infelicitatis suæ
vulneribus alienorum fastus
illuderet,
ne etiam a domesticis simili
insultationis
petulantia vexaretur.

Sed satellitibus
(affirmatione testantibus)

at det var Uffe,
hans egen Søn.
Da sagde Vermund:
»Sig det kun frit!
Hvo end du er,
sig, hvad du tænker!«

Uffe mæled:
»Meld eders Konge,
faafængt er det
at fordre et Rige,
som endnu ejer
sin egen Konge
og Ædlinges Vaaben
til Værn og Fæste.

Ikke savnes
en Søn af Kongen.
Ikke savnes
en Arving til Riget.
Agt paa mit Ord!
jeg æsker til Holm
ej blot Drottens Søn,
men hans bedste Kæmpe!«

Sendemænd lo,
da de Svaret hørte.
Tom Tant ene
Talen dem syntes.
Dog aftaltes Sted
for Stridens Møde,
og fast de satte
Frist og Stund.

Men Uffe havde
med Undren dem fyldt.
Svært var at sige,
hvad der slog dem mest:
om Talen eller
hans Tro paa sig selv
dem den største
Studsens voldte.

Uffonem hunc esse
pertinaci affirmatione testan-
tibus, (inquit),
liberum ei sit, inquit,
quisquis est,
cogitata profari.

Tum Uffo:
(ab eorum rege)
frustra ab eorum rege
regnum appeti,
quod tam proprii
rektoris officio
quam fortissimorum procerum
armis industriaque niteretur.

Præterea nec
regi filium
nec (desse)
regno successorem desse,
sciantque,
se (simul pugna aggredi con-
stituisse)
non solum regis eorum filium,
sed etiam quemcumque ex for-
tissimis simul pugna aggredi
constituisse.

Quo audito legati risere.

vanam
dicti animositatem existimantes.
Condicitur
pugnæ locus
eidemque stata
temporis meta præfigitur.

Tantum autem stuporis Uffo
iniecit,
ut (incertum exstiterit),

utrum voci eius
an fiducia
plus
admirationis tributum sit,
incertum exstiterit.

Da Sendemænd
til sit var dragne,
roste Vermund
det raske Svar,
kvad: »Den Mand,
der vil møde to,
undes heller mit Land
end en hovmodig Fjende«.

Abeuntibus
autem legatis,
Wermundus,
responsionis auctore laudato,
quod virtutis fiduciam
in duorum provocatione sta-
tuerit, potius se ei
quam superbo hosti regno ces-
surum perhibuit.

Alle vidned:
»Din egen Søn
gav Sendemænds Haan
det Svar, den fortjente«.
Han bød ham hid,
med Hænder at prøve,
hvad han med Øjnene
ej kunde se.

Universis autem
filium eius esse testantibus,
qui legatorum fastum
fiducia sublimitate contemp-
serit, propius eum accedere iubet,
quod (manibus experturus),
quod oculis
nequeat, manibus experturus.

Han følte hans Krop
og de føre Lemmer
og kunde derpaa
kende sin Søn,
Han sanded de Ord,
som de svore før:
(»Saaledes var jeg
selv som ung«).

Corpore deinde eius curiosus
contrectato,
cum ex artuum granditate
lineamentisque
filium esse cognosset,
fidem assertoribus
habere coepit.
(»Talem«, ait, »me commemini
in flore exstitisse iuventutis«).

Og Vermund vilde
vide og spurgte:
»Men hvorfor saa længe
levet har du
som maalløs, stum?«
Da mæled Uffe:
»Mit fædrene Værn
var mig fordum nok.«

percontarique eum,
cur.. vocis habitum
summo dissimulationis studio
tegendum sustinuerit

Qui respondit,
se paterna hactenus defensione
contentum non prius vocis
officio opus habuisse.

Fortælle bad Vermund,
hvi tvende Kæmper
for een han vilde
æske til Holm?
»Fordi Adils blev fældet

Rogatus item ab eo,
cur duos
quam unum
provocare maluerit?
Ut Athisli regis oppressio, quæ,

ene mod to,
vil med Daad jeg slette
Danernes Skam«.

Vermund kvad:
»Vel har du skønnet«,
bød ham Vaabenbrug lære,
da Vane han savned.
De søgte nu Vaaben
sammen til Uffe,
men for bredt var Brystet
for Brynjer alle.

Til andres Vaaben
hans Vækst var for stor.
Til sidst man bragte
selve Vermunds
Brynje, men
han brød den itu
ved sit vældige Legems
voldsomme Kraft,

Vermund bød da
i venstre Side
sprætte den op
og med Spænde derpaa
og med Sytraad
sammen den rimpe.
Hvor Skjoldet dækked,
skaded ej Sværdhug.

Saa bød han ham
bringe et Sværd.
Og Uffe til Haande
hented de mange,
men Sværdene brast,
naar han svang dem kun.

quod a duobus gesta fuerat.
Danis opprobrio exstabat,
unius facinore pensaretur,
novumque virtutis specimen.
prisca ruboris monumenta
convelleret.

Quem Wermundus
iustam omnium æstimationem
fecisse testatus,
armorumque usum,
quod iis parum assuevisset.
prædiscere iubet.
Quibus Uffo oblatis
magnitudine pectoris,
loricarum nexus explicuit.

(alienis armis)
maiore siquidem corpore erat
quam ut alienis armis uti
posset.
Ad ultimum,
cum paternam quoque
loricam
(dissolveret)
violenta
corporis astrictione dissolveret.

Wermundus eam
a lævo latere
dissecari
fibulaque
sarciri præcepit,
partem, quæ clipei præsidio
muniatur,
ferro patere parvi existimans.

sed et
gladium conscisci iussit.
(Uffo),
oblatis compluribus, Uffo
singulos
agitando comminuit

»Har Vermund«, kvad de,
»ej Vaaben bedre?«

»Et har jeg«, kvad han,
»til Uffe godt nok,
fik jeg blot først
fundet det atter«. Han lod sig føre
frem paa Marken,
fritted sit Følge
og fandt saa Stedet.

Da Uffe øjned
det irrede Sværd,
tvivlede han
og Tiltro ej havde.
Men Vermund kvad:
»Hvis det Vaaben svigter,
da vil intet
andet dig holde«.

Nu stævnede man
til Stridens Møde.
Det var paa en Ø
i Ejderens Vande.
Uffe kom
ene derhen,
men Saxerkongens
Søn med en Kæmpe.

Begge Bredder
var bugnende fulde
af Skarer, som stod der
skuelystne.
Vermund sad yderst

Interrogatus autem,
an dignum Uffonis robore
ferrum haberet?

habere se dixit,
(aptum corporis eius viribus),
si pridem
reperire potuisset, aptum
corporis eius viribus exhibe-
ret.
In campum deinde perduci se
iubet,
cum, interrogatis per omnia
comitibus,
extractum cavo gladium filio
porrigit.

Quem Uffo nimia vetustate
fragilem
exesumque conspiciens,
feriendi diffidentia perconta-
tur

Refert Wermundus,
si præsens ferrum ab ipso ven-
tilando collideretur,
non superesse,
quod virium eius habitui
responderet.

Igitur (expetitur)
ex pacto pugnae locus expetitur.
Hunc
fluvius Eidorus aquarum
ambitu vallat.
Quem Uffone
sine comite petente,
Saxoniae regis
filium insignis viribus athleta
consequitur.

crebris utrimque turbis alternos.
riparum anfractus
(complementibus)
(turbis)
spectandi aviditate complenti

ude paa Bro:
thi slog man hans Søn,
vilde selv han drukne.

Begge Ynglinge
mod Uffe trængte.
Han undveg Stød,
stolede ej paa Sværdet.
Han mærked, mod hvem
han sig mest skulde vogte,
og søgte med Taalmod
Sigte til Hugget.

Men Vermund tyktes,
hans Taalmod var fejgt,
at han alt tog imod
og ej gav igen.
Ud røkked Kongen
mod Randen af Broen,
vilde synke tilbunds,
hvis Sønnen faldt.

Og Uffe ægged
til Angreb frem:
»Kongssøn sin Byrd
ved Kamp bør hædre,
bør i Manddom ej vige
for menige Kæmpe,
men Kæmpen ej dækkes
bag kongelig Ryg!«

Tættere frem,
tvungen af Skam,
søgte Kæmpen,
men slagen blev han.

bus.
Wermundus
in extrema pontis parte se
collocat,
si filium vinci contigisset,
flumine periturus.

Verum Uffo,
geminis iuvenum congressibus
laccessitus,
(ictus vitabat),
gladii diffidentia amborum
ictus vitabat,
patientius experiri constituens,
quem e duobus attentius cavere
debuisset,
ut hunc saltem uno ferri
impulsu contingeret.

Quem Wermundus (existimans)
imbecillitatis vitio tantam
recipiendorum ictuum patientiam
præstare existimans,
paulatim in occidentem pontis
oram se protrahit,

si de filio actum foret, fatum
præcipitio periturus.

Uffo siquidem filium regis
ad secum avidius decernendum
hortatus,
claritatem generis
ab ipso conspicuo fortitudinis
opere æquari iubet,
ne rege ortum
pebeius comes virtute præstare
videatur.
Athletam deinde .., ne
domini sui terga timidius
subsequeretur, admonitum.

Propius .. congregati
rubore compulsum,
primo ferri ictu
medium dissecat.

Da vaagned atter
Vermund til Live:
:Der hørte jeg Sønnens
Sværd at klinge!

Men sig, hvilket Lem,
har Sværdet ramt?«
De svared: »Ej blot
et enkelt Lem,
men hele Manden
blev midt i kløvet!«
Da rokked fra Broens
Rand han atter.

Nu ægged Uffe
med Ord fuld skarpe
Kongssøn til Hævn
for Kæmpen, som dræbtes.
Han søgte nødtvungen
nærmere frem.
Men Uffe tog Sigte
for Slaget nøje.

At ej Æggen svigted,
han Sværdet vendte
og Kroppen med et Hug
kløved itu.
Da raabte Vermund,
saa vidt det gjalded:
:Dér hørte mit Øre
anden Gang Skrep!«

Nu kom hans Mænd
og meldte til Kongen:
»Din Søn har fældet
de Fjender begge.«
I hæftig Graad

Quo sono recreatus
Wermundus
filii
ferrum audire se dixit,

rogatque, cui potissimum parti
ictum inflixerit.
Referentibus deinde ministris,
cum non unam corporis partem,
sed totam hominis
transegisse compagen,
abstractum præcipitio
corpus ponti restituit.

Tum U'ffo
(impensioribus verbis
sollicitat)
regis filium ad ultionem
interfecti pro se satellitis
impensioribus verbis
sollicitat.
Quem (sua adhortatione coactum)
propius accedere sua adhor-
tatione coactum,
infligendi ictus
curiosius denotato

gladioque, quod tenuem eius
laminam suis imparem
viribus formidaret,
in aciem alteram verso,
penetrabili corporis sectione
transverberat.
Quo audito Wermundus
(suis auribus)
Screp gladii sonum secundo
suis auribus incessisse
perhibuit.

Affirmantibus deinde
arbitris
(ab eius filio)
utrumque hostem ab eius filio
consumptum, (fletu solvit)

af Glæde brast han,
og Taarerne sletted
Sorgens Spor.

Saxer de faldne
med Sorg maatte jorde.
Daner om Uffe
dansed med Fryd.
Adilses Drab
for Daaden glemtes.
Vor Vanære sluktes
i Saxernes Skam.

nimietate gaudii vultum fletu
solvit.
Ita (lætitia rigavit) genas,
quas dolor madidare non
poterat, lætitia rigavit.

Saxonibus igitur pudore
mæstis pugilumque funus
ducentibus,
Uffonem Dani
iucundis excepere tripudiis.
Quievit tum Athislanæ cædis.
infamia
Saxonumque opprobriis
expiravit.
